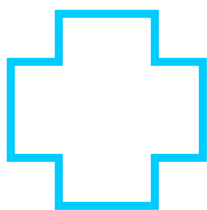




Františkánské poslání a hlásání Slova

Učební list 13

Obsah



Františkánské poslání a hlásání Slova

Z pramenů

Káže bratr Jiljí

A. Úvod

Bratr Jiljí káže

B. Přehled

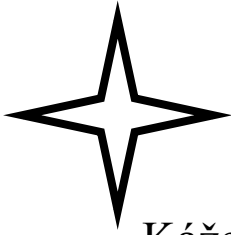
C. Informace

1. Společenství jako nositel hlásání
2. Kázání jako životní styl
3. Kontemplativní pozadí hlásání
4. Kázání z prožité situace
5. Hlásat slovo Páně
6. Při kázání vycházet z vlastního života
7. Při kázáních využívat životní zkušenosti druhých lidí

D. Cvičení

E. Praktické využití

F. Odkazy na literaturu



Káže bratr Jiljí

V klášteře u San Damiana kázal jednou jeden bratr z Anglie, doktor posvátné teologie, v přítomnosti svaté Kláry a bratra Jiljího. Když kázal, zvolal vzrušeně bratr Jiljí: „Mlč, profesore, mlč, protože já chci kázat!“ Profesor hned zmlkl a uvolnil místo Jiljímu.

Rozohněn Duchem Božím říkal pak bratr Jiljí drahocenná slova. Po chvíli řekl zase profesorovi: „Dokonči tu řeč, kterou jsem začal.“ A profesor pokračoval ve své řeči a dokončil ji.

Když to viděla blažená Klára, zajásala v duchu a řekla: „Dnes se naplnilo přání našeho svatého otce Františka. Ten mi jednou řekl: ‚Velice si přeji, aby klerici a moji bratři byli tak pokorní, že by některý profesor teologie přerušil své kázání, kdyby chtěl mluvit některý laik. To je mnohem větší div, než kdyby se vzkřísili mrtví.‘“

(Podle životopisu bratra Jiljího).

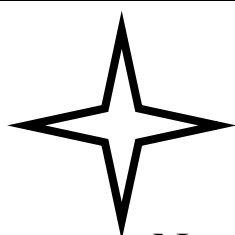




Hlásání: svědectví života

II. Vatikánský koncil definuje církev jako „Boží lid“. Všichni pokřtění a biřmovaní přijali Ducha. (srov. Ř 8,9; 1 Kor 3,16.19). Tím dostali všichni schopnost hlásat Boží království a vydávat o něm svědectví.

Dnes už v mnoha částech světa nenachází hlásání křesťanské ovzduší. Neexistuje ucelená křesťanská kultura, vyznačující celou společnost. Spíše musíme zvěstovat evangelium jako „anawim“, jako malá, chudá, družina bratří a sester, shromážděná kolem Pánova stolu. Jako církev jsme často menšinou. V evangeliu nacházíme mnohé obrazy, které tuto skutečnost vyjadřují a dodávají nám odvahu: slyšíme o kvasu, o soli a o světle a o mnoha jiných obrazech pro malou, ale silnou a dynamickou společnost, která působí na svět. Tváří v tvář této situaci si může františkánská rodina, která je zavázána „chudáčkovi“, „Poverellovi“, a Kláře, „chudé sestře“, položit otázku, zdali právě teď nemá novou příležitost hlásat evangelium. Hlásané slovo však musí být nesené svědectvím života.



Nositel hlásání

Moderní dokumenty řádu a církve stále znovu zdůrazňují význam společenství pro hlásání: místem a nositelem hlásání je společenství. Z pohledu františkánských dějin dostává tato věta zvláštní význam, protože ukazuje na podstatnou souvislost mezi kázáním a způsobem života.

Existuje specificky františkánský rozdíl mezi kázáním a výzvou k pokání. Kázáním se myslí úředně církevní hlásání, které náleží v první řadě biskupovi, který však může tuto úlohu delegovat, zatímco výzva k pokání se váže úzce na způsob života.

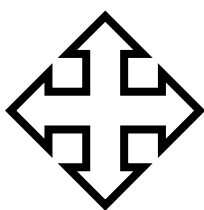
Františkánské je také spojení kontempace a kázání. Obnova hlásání bude muset být zahájena posílením kontemplativního prvku ve společenstvích. Kontemplaci nesmíme

však chápat jako útek před skutečností. Předmětem kontemplanace se má stát živá a prožitá situace.

Jde především o to, abychom odevzdávali osobní zkušenost s Kristem a tak hlásali Pánovo slovo. To se má dít novým způsobem a velice tvořivě, to jest, že budeme chápat své vlastní dějiny a dějiny těch druhých jako místo Boží přítomnosti.

Informace

C



„Běda mi, nebudu-li hlásat evangelium“

Pavel, od něhož tato věta pochází, se cítil povolán k apoštolátu a tím k hlásání Slova. Bez úřadu a bez úředního pověření hlásali slovo jeruzalémští věřící, kteří byli rozptýleni při prvním pronásledování, a založili první křesťanské obce v Samařsku (srov. Sk 8,4). Z dějin církve je známo, že mnohdy laici bez teologického vzdělání a bez zvláštního úředního pověření nejen že přiváděli k víře jednotlivce, nýbrž také zakládali obce a v době pronásledování obce řídili.

Nejvýznamnější příklad v dějinách je založení prvních křesťanských obcí v Koreji. Františkánské hnutí se opět vrací k této prvokřesťanské praxi. Bratři laici i sestry, a také ženy a muži ze Sekulárního řádu konají službu při prvotním zvěstování a v duchovní správě. Často se jejich prožívaná víra ukazuje být přitažlivější a tím přesvědčivější než odborné teologické přesvědčování, jak nám to ukazuje následující příklad:

„František tehdy dlel v Sieně. Náhodou se tam s ním setkal bratr z řádu kazatelů, muž ducha a doktor posvátné teologie. Tehdy oba, učenec i světec slastiplně a dlouho rozmlouvali o slovech Páně. Tehdy se ho magister tázal i na prorokovo slovo: Kdybys nenapomenul bezbožného a nesnažil se ho odvrátit od jeho bezbožné cesty, budu jeho krev žádat z tvé ruky, jak čteme u Ezechiela. A dodal: ‚Milý Otče, sám znám mnoho lidí, o nichž vím, že žijí v těžkých hříších, a přece jim vždy nepřipomínám jejich bezbožnost. Myslíš, že by Bůh jejich duše skutečně žádal z mé ruky?‘

Blažený František řekl: ‚Víš, že jsem neučený a že bych se měl spíše dát poučit od tebe, než abych ti vykládal význam toho slova.‘

Pokorný magister však na to odvětil: ‚Bratře, slyšel jsem už od některých učených výklad těch slov, ale rád bych věděl, co o nich soudíš ty.‘ Blažený František mu pak řekl:

‚Kdybychom toto slovo chtěli vzít obecně, pak bych je chápal takto: Boží služebník má být svým svatým životem plamenem, aby světlem dobrého příkladu a jasnou mluvou svého života zraňoval všechny bezbožné ve svědomí. Tak, myslím, mohly by lesk jeho života a libá vůně jeho svaté pověsti odhalit všem jejich hříšnost.‘ Učenec byl tím výkladem velmi potěšen. Když se loučil, řekl bratřím blaženého Františka toto: ‚Moji

bratři, bohověda tohoto muže se opírá o čistotu a nazírání. Podobá se létajícímu orlu, zatímco se naše věda plazí po zemi“ “ (2. Cel 103).



Společenství jako nositel zvěstování

1

Mimořádná kapitula františkánů v Medellínu se jednoznačně vyslovila pro to, že vlastním nositelem zvěstování je bratrské společenství. To platí samozřejmě také pro sesterské společenství: *„My, synové svatého Františka, žijeme v malých bratrských společenstvích a chceme sloužit křesťanským církevním obcím a podporovat je v jejich apoštolském poslání. Protože Boží lid žije v obcích, především v diecézní a farní obci, a tam zakouší do určité míry svou viditelnost, přísluší jim dosvědčovat Krista národům. Milost obnovy nemůže v obcích růst, pokud každá nerozšíří prostor své lásky až k hranicím celého světa...“* (AG 37)“ (Medellín 1971, 16).

Pavel VI. vyhláší, že základní společenství jsou *„zvláštním způsobem adresáty evangelizace a zároveň jejími nositeli“* (EN 58).

Malé společenství je tedy nositelem zvěstování. Těmto malým místním společenstvím musí sloužit františkánsky orientovaní bratři a sestry. Tím je dodržován základní princip zvěstování: *Kážeme svým životem v bratrství a sesterství.*

Skutečnost, že bratři mají chodit světem v dvojici, aby svým životem a výzvou k pokání zvěstovali evangelium, má zvláštní význam. Dalo by se mluvit o cestujících společenstvích víry, naděje a lásky, která se vůbec nebála ukazovat, že jsou bratry.

Obraz osamocené, světem jdoucího a kázajícího mnicha odporuje nejen přání svatého Františka, ale také základní tendenci františkánských dějin.



Kázání jako životní styl

2

Máme-li pochopit zvláštní způsob františkánského hlásání, je dobré si připomenout, že hlásání víry bylo vyhrazeno biskupovi. Ten však odevzdával svou plnou moc zvlášť vybraným kněžím a jáhnům. Tak např. sv. Dominik a jeho bratři od počátku převzali

úlohu biskupů: hlásat církevní učení. Tomu způsobu hlásání se tehdy říkalo „praedicatio“⁽¹⁾ (= kázání).

Zvěstování svatého Františka a jeho společenství bylo něco zcela jiného. Alespoň zpočátku pěstovalo „praedicatio“ jen málo jednotlivých bratří. Ve františkánském společenství byla v celku běžná „exhortatio“, jakýsi druh výzvy k pokání, která se spíše podobala písni než kázání. K tomu nebylo potřebné žádné zvláštní vzdělání, nýbrž mohlo se tímto způsobem vydávat svědectví o Kristu, kdykoli se to považovalo za potřebné a užitečné. (srov. NŘ 21). Právo a plná moc k výzvě pokání nepocházely od nějakého církevního úřadu, nýbrž odvozovaly se od způsobu života.

Zvěstování a život patří k sobě. Jak může volat k obrácení ten, kdo sám není obrácený? Kdo přináší Písmo svaté, nesmí zůstat jen u vnějšího slova.

Máme-li pochopit význam požadavku o souladu zvěstování a způsobu života ve františkánském hnutí, musíme mít před očima dějinné souvislosti a především církevní život ve 13. století. Prostý muž z ulice, který stál před palácem svého biskupa a věděl něco o životě některých prelátů a nositelů církevní autority, se musel divit velkému protikladu mezi takovým způsobem života a poselstvím evangelia. Kázání o evangelní chudobě a pokoře, konané v takovém pohodlném prostředí a vycházející z bezmezných vládychtivých nároků, nepůsobilo příliš přesvědčivě. Všechny nositele úřední moci ve středověku ovšem nemůžeme vinit z luxusního života a vládychtivosti. Hnutí chudých v 11. a 12. století (valdenští, Humiliati a jiní hlasatelé chudoby) jsou však projevem touhy mnoha lidí po prostém a chudém životě Ježíše z Nazareta a tvrdé kritiky stávajících poměrů. Byla to touha širokých kruhů po evangelijním poselství, prožívané prostým, chudobným životem.

Toto nám snad pomůže pochopit tak trochu udivující Františkovo slovo, které těsně před smrtí řekl jednomu bratru, jenž mu chtěl přečíst něco z Písma: „*Je dobré číst Písma, je dobré hledat v nich Pána, našeho Boha; už jsem si však zapamatoval tolik z Písma, že mi to k rozjímání a uvažování úplně stačí. Víc nepotřebuji: znám dobře Krista chudého a ukřižovaného*“ (2. Cel 105).

Zvěstovat může jen ten, kdo má radostnou zvěst v srdci. Ještě více: opravdu přesvědčit můžeme, jen když se sami staneme radostnou zvěstí. To samozřejmě platí jak pro jednotlivé bratry a sestry, tak i pro jejich společenství.

„*Zvěstování musí být především svědectvím. Děje se to např. tím, že jednotlivý křesťan nebo skupina křesťanů projevují v lidském společenství, kde žijí, svou ochotu chápat a přijímat druhé, žít s nimi a sdílet jejich úděl, projevují svou solidaritu ve snahách o všechno ušlechtilé a dobré. Dále také tím, že prostým a nenuceným způsobem dávají najevo svou víru v hodnoty, které stojí nad běžnými hodnotami a rovněž svou naději v to, co není vidět a o čem nemáme odvahu ani snít. Tímto svědectvím beze slov probouzejí křesťané v srdcích lidí, kteří vidí jejich život, otázky, jimž nelze zabránit*“ (EN 21).

Z toho vidíme, jak důležité je zvěstování beze slov. Jak se navzájem podmiňuje svědectví a hlásání slova, říká František: „*Jděte, zvěstujte lidem pokoj, kažte pokání na odpuštění hříchů. Buďte v soužení trpěliví, v modlitbě vytrvalí, v práci statní, v řeči mírní, v chování ukázněná a v dobrodiní vděční, neboť za to vše se vám připravuje věčné království*“ (LM 3).

O zvěstování svědectvím života hovoří ve své závěti Klára: „*Neboť nejen ostatním lidem, ale i našim sestrám nás Pán ustanovil za příklad a vzor jako zrcadlo. Vždyť Pán naše sestry povolává ke stejnému životu, k němuž povolal nás, aby vždy i těm, kdo jsou ve světě, byly zrcadlem a příkladem. Poněvadž nám Pán svěřil tak veliký úkol, že máme*

¹ Dominikánský řád=ordo praedicatorum=řád kazatelů-(O.P.)

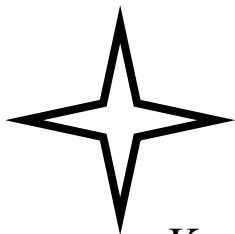
být zrcadlem těm, které volá, aby byly druhým zrcadlem a příkladem, jsme přísně vázány k tomu, abychom Pána zvláště velebily a chválily a dokonale žily“ (ZK1 6). Klára ví, že její život a život jejích sester je projevem Boží dobroty a milosti a že proto se stávají čistým zrcadlem pro druhé.

Co bylo možné vidět v tomto „čistém zrcadle“? „*Jaké poselství vyslala Klára po strmé stezce vzhůru do města a přes městské hradby až k městské obci, když na okraji města Assisi založila nové společenství řeholnic? Poselství záleželo v radikální rovnosti všech členů společenství, která se zakládá v témže křtu a v povolání k témuž evangelnímu životu... Tyto chudé sestry, osvobozené od společenských tlaků a od tradic světských i od mnišských forem života své doby, se důrazným a znepokojujícím způsobem ztotožnily s těmi skupinami žen, které hledaly své místo v sociální a církevní realitě“ (Margaret Carney, OSF).*

Řehole Třetího řeholního řádu, inspirovaná slovy sv.Františka, ukazuje kontemplativní způsob chůze tímto světem: „*Bratři a sestry ať jsou tiší, mírumilovní a skromní, pokojní a pokorní, a ať se všemi mluví počestně, jak se sluší. A kdekoli jsou nebo kamkoli jdou ve světě, ať se nepřou, nehádají se o slovíčka, neodsuzují druhé. Ať se vždy radují v Pánu, jsou veselí, mírumilovní a vlídní. Ať se zdraví: Pán ti uděl pokoj!“ (čl.20).*

„*Zvěstují-li pokoj slovy, ať ho nosí tím více ve svém srdci. A ať nikomu nejsou příčinou ke hněvu nebo k pohoršení, naopak, ať jsou všichni jejich vlídností povzbuzeni k pokoji, laskavosti a svornosti. Neboť bratři a sestry byli povoláni k tomu, aby ošetřovali zraněné, povzbuzovali chybní a bloudiví volali nazpět“ (čl.30).*

Pro klarisky je celý způsob života kontemplací. Jejich způsob „chodit světem“ je mlčenlivé sdílení života žitého s Bohem, který zahrnuje celý svět a jeho záležitosti.



Kontemplativní pozadí hlásání

3

Kontemplace hraje při zvěstování zcela zvláštní úlohu. „*Misionář má být ,kontemplativní v činnosti‘. Není-li misionář kontemplativní, nemůže věrohodně hlásat Krista“ (RM 91).*

„*Řeholní společenství jako takové je teologickou skutečností, předmětem kontemplace. Jako Pánem sjednocená rodina je svou podstatou místem, kde by se zvláštním způsobem měla naplňovat zkušenost s Bohem a mohla se ostatním sdělovat“ (Kongregace pro instituty zasvěceného života a pro společnosti apoštolského života).*

Ve františkánských dějinách se jasně projevuje důležitá úloha kontemplace při zvěstování (srov. UL 10).

V Kvítkách (Kv 16) vidíme, jak sv.František váhá, má-li se věnovat modlitbě nebo kázat. V rozmluvě s Klárou a Silvestrem poznal, že při kontemplaci a při kázání nejde o dvě protikladné věci, nýbrž že jedno vyrůstá z druhého.

František a s ním tak vynikající kazatelé jako Bernardin ze Siery a Leonard z Porta Maurizia byli přesvědčeni, že kázání vyžaduje kontemplativní způsob života. Proto

zakládali poustevny a jiná místa samoty, kde kazatelé mohli žít se svými bratry v ovzduší rozjímání. Drželi se tak napomenutí sv. Františka: „Kazatel musí nejprve v modlitbě načerpat, co pak posvátnou řečí vydává ze srdce; nejprve musí rozehrát své srdce, aby nemluvil jen chladná slova“ (2. Cel 163)

František z Osuny, františkánský mystik 16. století, který měl velký vliv na sv. Terezií z Avily, s určitou ironií konstatuje: „Rozjímání a modlitba působí velice přitažlivě na kazatele. Ale nezabývají se jimi. Příliš jsou zaměstnáni přípravou nového kázání. Sotva je hotovo - jsou nespokojeni a zmateni. Když druzí slaví svátky, je jeho (kazatelovo) srdce méně spokojené než jindy, protože jeho jedinou starostí je, o čem má kázat“ (Třetí duchovní abeceda 317)

Nejlepší přípravou na kázání je rozjímání a duchovní rozmluva v živém společenství. Aby zvěstování přesvědčovalo i dnes, měli bychom se snažit chápat svá společenství jako společenství kontemplativní.



Kázání z prožité situace

4

Kontemplace v bratrských a sesterských komunitách není útekem před skutečností. Je to spíše hlubší vstup do konkrétních situací. Starec ⁽²⁾ Silván, ruský pravoslavný mnich, jednou řekl: „Když se duše modlí za svět, ví i bez novin lépe, jak je celý svět zmatený a co lidé potřebují“ (Mnich z hory Athos).

Zpravodajství v novinách, časopisech a v televizi, a také rozbor situace v naší společnosti samozřejmě máme pozorně sledovat. Hlubšího poznání současných událostí však dosáhneme jen tehdy, když zahrneme do své meditace lidi, jimž máme sloužit. Dá se to říci i známou větou: „V jedné ruce noviny, v druhé Bibli.“ Severoameričtí biskupové právem nezačínají svou pastorační směrnicí pro kázání („Fulfilled in Your hearing“) osobou kazatele nebo textem kázání, nýbrž společenstvím a pak vyslovují tři základní aspekty dnešního zvěstování:

- *Kazatel zastupuje společenství, když vyslovuje to, co se ho týká, když vyjmenovává jeho zlé duchy a tak uschopňuje společenství, aby chápalo a zvládalo zlo, které ho tísní (7);*
- *jeho kázání je pastýřské a ukazuje citlivou a osobní znalost námah, pochybností, starostí i radostí členů místního společenství (9);*
- *pozorné naslouchání Písmu a lidem je v podstatě formou modlitby, možná takovou, která je nejvíce přiměřená spiritualitě kněze a kazatele (10).*

Kazatel se proto, jak ve vzdálenější přípravě modlitebního naslouchání Bohu a lidem, tak i v bezprostřední přípravě kázání, musí ptát:

² duchovní vůdčí postava mnišstva východní církve, která dává mladým mnichům duchovně asketickou výuku

... Jakou situaci prožívají právě teď ti, co mi naslouchají?

... Jaké mají radosti, starosti, pochybnosti, boje?

... Jak jim může evangelium pomoci zvládnout to, čím se zabývají?

Takto se blížit lidem odpovídá františkánské tradici. Úspěch Bernardina ze Sieny nelze vysvětlit jen tím, že byl kontemplativní člověk, který žil a cestoval ve společenství, nýbrž také tím, že své lidi dobře znal, znal jejich anděly i démony, radosti i námahy, jejich modlitby i kletby.

Proto rozlišoval trojí druh kázání:

„Někteří káží život ale ne nauku. Jiní káží nauku, ale ne život. Málo je těch, kdo káží obojí: nauku a život“ (Opera II,396).

Nestačí proto být teologem. Musíme také studovat společnost, v níž žijeme, uvažovat o ní a modlit se za ní. Vzorem mohou být Pavlovy listy. Pavel byl dobrý teolog a kontemplativní člověk, a uvědomoval si potřeby i touhy svých lidí, jejich hříchy a dary milosti. Nebál se k nim mluvit a jednat s nimi pevně a s jistotou, která nevychází pouze z poznání toho, co právě prožívají, nýbrž také z moudrosti, čerpané v modlitbě.



Hlásat slovo Páně

5

„Největší službu můžeme lidem prokázat tím, když jim pomůžeme vstoupit do přímého a osobního vztahu ke Kristu a do pravé lásky k Bohu v radosti. Jsme připraveni kázat evangelium slovem a příkladem“ (Medellín 1971, 18).

U člověka, který se orientuje na Františka z Assisi, jde o to, *„aby našel radost a potěšení jen v přesvatých slovech a dílech Božích“ (Nap 20).* Každý kazatel se proto musí ptát, zdali opravdu přivádí své posluchače ke vztahu s Kristem, zdali svou zkušenost s Kristem a s Bohem může posluchačům odevzdávat.

„Každý, kdo vzývá jméno Páně, bude spasen. Ale jak mohou vzývat toho, v něhož neuvěřili? A jak mohou uvěřit v toho, o kom neslyšeli? A jak mohou uslyšet, není-li tu nikdo, kdo by ho zvěstoval?“ (Řím 10,13).

A jak budeme moci zvěstovat, když jsme v rozjímání Božího slova neprožili zkušenost s Bohem?

„Když konečně nahlédneš, že tvoji lidé nechtějí slyšet o katechezi ani o teologii, nýbrž ptají se po Ježíšovi, pak jsi donucen najít cesty, jak utišit jejich žízeň. Řím a Rahner nabízejí pouze možnost vstupu... Pak ale se volky nevolky naučíš snít sny, vidět vidění, abys mohl přeložit Ježíšova podobenství do moderní řeči“ (W.Burghardt). Účinná síla řeči sv. Františka nespočívala na "filosofických rozlišováních", nýbrž „Kristus, moudrost a pravá síla, dával jeho slovům účinnost“ (2. Cel 107).



Při kázání vycházet z vlastního života 6

Vyprávět Ježíšova podobenství v moderní podobě a používat přitom fantazii neznamená podle nich „bájit“. „Kázání musí vycházet z pramene Božího slova a nesmí být zkreslováno bajkami“ (Antonín Paduánský, Opera 8).

Kázat a přitom vycházet z vlastního života znamená, že se dotýkáme svých osobních i společných prožitků, že si uvědomujeme Boha v nich přítomného a jsme ochotni je odevzdávat dál. Je to opravdu františkánské, protože jsme dostali dědictví spíše lidové než učené. Naše nejstarší prameny nejsou pojednání o františkánském hnutí a o zakoušené milosti. Spíše to jsou pestré příběhy o milující Boží ruce.

Dobrym příkladem toho je Odkaz svatého Františka. Teoreticky si můžeme představit - i když dost obtížně - že by František mohl napsat filosofické nebo teologické pojednání o významu milosti a o Boží přítomnosti ve svém životě. Tváří v tvář smrti však namísto toho vzpomínal na běžné události svého života a zjišťoval, že byl neustále veden vnuknutími Ducha svatého. Nenabízí proto abstraktní pojednání, nýbrž intimní vlastní životopis milosti, kde stále opakuje: „*Bůh mi zjevil - ukázal mi - vedl mne.*“



Při kázáních využívat životních zkušeností druhých lidí 7

Kazatel musí o příbězích z vlastního života i ze života druhých mluvit tak, aby tam posluchači mohli objevovat milující Boží přítomnost. Příběhy ze života světců, moderní deníky, zprávy z novin, zážitky z rozhovorů - to všechno patří do kázání. (= „narativní teologie“). Používání takových příběhů není jen určitou technikou, jak probouzet zájem posluchačů, nýbrž opírá se o zásadu, že příběhy spojují, výklady však rozdělují. Příběhy mohou rovněž vybízet, abychom se stali citlivými k utrpení a bídě lidí, mohou probouzet touhu po míru a spravedlnosti, po vzájemnosti a solidaritě, hlad po nalezení smyslu a po Bohu.

Zprávy, které máme z dějin křesťanství nás spojují. Vyprávíme to, co se stalo v Betlémě a v Getsemanech, vyprávíme o dívech a uzdraveních, o smíření a o Eucharistii. Jakmile začneme diskutovat o významu těchto událostí, začneme pociťovat, že jsou mezi námi rozpory. Rozdílné výklady vedly v dějinách k různému chápání křesťanského i

františkánského života, a to způsobilo ve františkánské rodině vážné rozpory. I když dosud takové rozdělení mezi křesťany a mezi františkány existuje, můžeme přece o jednotu usilovat tím, že navzájem sdílíme Slovo Boží a duchovní příběhy. Tak by se i kázání mohlo stát službou pokoje (srov. UL 23).

Františkánský způsob zvěstování musí dát Božímu slovu lidskou tvář, tělo a krev: ... způsobem života, který ukazuje cestu v nejistotách a ve ztrátě orientace dnešních lidí; ... v přilnutí k lidem, kteří slovem i činem jsou svědky Ježíše Krista.

Církevní a františkánské prameny

Bible	Ez 2,8-3,4; Řím 8,9; 10,13 nn.; Kor 3,16-19; 1 Petr 3,15; 1 Jan 1,1-3
Církevní dokumenty	LG 9-12; EN 21, 58; RM 91
Františkánské prameny	NŘ 21; 2. Cel 103; 105; 107; 163 nn.; LM 3; Nap 7; 21;; Kv 16; ZKl 18-23; Bernard ze Sieny, Op. II.; Antonín Paduánský, Op. 8.
Mezifrantiškánské dokumenty	
OFM - OFM ^{Cap} - OFM ^{Conv}	GK OFM Medellín 1971 (16, 18)
OSC (Klarisky)	ZKl 6
OSF (TOR)	Řehole 20; 30
OFS (SFŘ)	
Dodatky	

Pozn: Účastníci kurzu mohou pramenné údaje rozšířit.

Cvičení

D

1. cvičení:

Porovnejte dva následující texty:

.....

1. text:

„Politováníhodnými nazýval však ty kazatele, kteří za kapku marné slávy prodávají to, co káží. A léčil je tímto lékem: ‚Jak se můžete chlubit, že jste obrátili lidi, když je obrátili moji prostí bratři svými modlitbami?‘

A slovo ‚mnoho dětí bude mít opuštěná žena‘ vykládal takto: ‚Opuštěná, neplodná žena je Menší bratr, prostý člověk, jehož úkolem v církvi není plodit syny. Při soudu však bude mít mnoho dětí, protože ty, které zde skrytou modlitbou obrací, připočte mu potom Soudce k slávě. Která však měla hodně synů, se zklame, protože kazatel, který se chlubí, jako by mnohé vlastní silou zplodil, pozná, že na nich neměl podíl.‘ Také ti mu byli

protivní, kdo se víc chválili jako řečníci, než kazatelé Božího slova, kdo říkají mnoho krásných slov, ale vnitřně nejsou dojati. Říkával: „Špatně jednají ti, kdo vynaloží na kázání velké úsilí, ale na zbožnost malé.“ Kazatele také chválil, ale jen takové, jejichž ústa mluvila z plnosti srdce“ (2. Cel 164).

2. text:

„Apoštol praví: „Litera zabíjí, ale duch dává život.“ Literou jsou zabiti, kdo usilují jen a jen znát jeho pouhá slova, aby platili za moudřejší než ostatní a mohli získat velké bohatství, které pak darují svým příbuzným a přátelům. A literou jsou zabiti řeholníci, kteří nechtějí následovat ducha Písma svatého, ale touží jen po tom, aby znali slova a vykládali je druhým. A ti naopak jsou oživeni duchem Písma svatého, kdo každé písmeno, které znají, snaží se poznat hlouběji a své vědění nepřipisují sami sobě, ale slovem a příkladem je vracejí Bohu, nejvyššímu Pánu, kterému patří všechno dobré“ (Nap 7).

Otázky a úlohy:

1. Jaký základní postoj je podle obou těchto textů předpokladem opravdového hlásání?
2. Na základě obou textů vypracujte deset vodítek pro katechety a kazatele.
3. Vypracujte vodítka pro všechny věřící pro hlásání evangelia.

2. cvičení:

.....

Františkánský požadavek vycházet v kázání z rozjímání/kontemplace a text z proroka Ezechiele vyslovují v různých obrazech totéž:

1. František napomíná: *„Kazatel musí nejprve v modlitbách načerpat, co pak posvátnou řečí vydává ze srdce; nejprve musí rozehřát své srdce, aby nemluvil jen chladná slova“ (2 Cel 163).*
2. Ezechiel říká: *„Rozevři ústa a sněz, co ti dávám. Tu jsem viděl, že je ke mně vztažena ruka a hle, v ní knižní svitek. Rozvinul jej přede mnou a byl popsán na vnitřní i vnější straně; byly na něm napsány žalozpěvy, lkání a bědování. - Řekl mi: „Lidský synu, sněz, co máš před sebou, sněz tento svitek a jdi, mluv k izraelskému lidu.“ Otevřel jsem tedy ústa a on mi dal ten svitek sníst. Řekl mi: „Lidský synu, nakrm své břicho a naplň své útroby tímto svítkem, který ti dávám.“ Snědl jsem jej a byl mi v ústech sladký jako med. - Řekl mi: „Lidský synu, nyní jdi k izraelskému lidu a mluv k nim mými slovy“ (Ez 2,8 - 3,4).*

Otázky:

1. Co je těmto textům společné? V čem se liší?
2. Co by to mohlo znamenat pro vaše hlásání na místě, kde jste?
 - Konkrétní možnosti
 - Nesnáze

3. cvičení:

Porovnejte další texty:

1. Z dogmatické konstituce o Božím zjevení „Dei Verbum“ II. vatikánského koncilu, 1965:

Článek 24: „Posvátná teologie se opírá o psané Boží slovo a zároveň o posvátnou tradici jako o trvalý základ. V něm nalézá pevnou posilu a z něho se stále omlazuje tím, že ve světle víry zkoumá všechnu pravdu obsaženou v Kristově tajemství. Písmo svaté však obsahuje Boží slovo, a protože je inspirováno, je to opravdu slovo Boží. Proto má být studium Písma svatého duší posvátné teologie. Ve slově Písma nachází zdravou výživu a svatou svěžest také služba slova, totiž pastýřské kázání, katecheze a všechna křesťanská výuka, ve které má mít liturgická homilie význačné místo.“

Článek 25:

„Proto všichni příslušníci duchovního stavu, především Kristovi kněží a další, kteří se jako jáhni nebo katecheti rádně věnují službě slova, musí zůstat v trvalém styku s Písmem vytrvalou duchovní četbou a důkladným studiem, aby se nikdo z nich nestal ‚jenom navenek povrchním kazatelem Božího slova, kterému uvnitř nenaslouchá‘. když má - zvláště v posvátné liturgii - sdělovat věřícím, kteří jsou mu svěřeni, nezměrné bohatství Božího slova. Posvátný sněm naléhavě a důrazně vybízí také všechny věřící, především řeholníky, aby častým čtením Písma svatého získali ‚nesmírně cenné poznání Ježíše Krista‘ (Flp 3,8). ‚Vždyť neznat Písmo znamená neznat Krista.‘ Ať tedy rádi přistupují přímo k posvátnému textu jak prostřednictvím posvátné liturgie, která oplývá božskými výroky, tak ve zbožné četbě nebo prostřednictvím vhodných vzdělávacích zařízení nebo pomocí jiných prostředků, které se v naší době všude chvályhodně šíří se souhlasem a péčí pastýřů církve. Ať však pamatují, že četba Písma svatého má být provázena modlitbou, aby se stala rozhovorem mezi Bohem a člověkem. Neboť ‚jeho oslovujeme, když se modlíme; jemu nasloucháme, když čteme božské výroky.‘“

2. Slova sv. Františka:

„Blahoslavený ten řeholník, který nalézá radost a potěšení jen v přesvatých slovech a dílech Božích a přivádí jimi s veselou radostí lidi k Boží lásce. Běda tomu řeholníku, který si libuje v marných a prázdných slovech, která jsou lidem jen k smíchu“ (Nap 20).

Úloha:

Pokuste se najít, co mají oba texty společného.

4. cvičení:

Ještě jednou si přečtete úvodní příběh k tomuto Učebnímu listu.

.....

Otázky:

1. Jakou úlohu hraje ve vašem okolí slovo laiků - ve srovnání s úředně pověřenými kazateli?
2. Jak se dá ve službě zvěstování spojit teologická věda a křesťanská zkušenost víry?

Použití

E

1. použití:

Porovnejte následující texty:

.....

1. text:

„Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, na co jsme hleděli a čeho se naše ruce dotýkaly, to zvěstujme: Slovo života. Ten život byl zjeven, my jsme jej viděli, svědčíme o něm a zvěstujeme vám život věčný, který byl u Otce a nám byl zjeven. Co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám, abyste se spolu s námi podíleli na společenství, které máme s Otcem a jeho Synem Ježíšem Kristem“ (1Jan 1,1 nn).

2. text:

Ve skupinách AA (Anonymní alkoholici) je zvykem, že vyléčení alkoholici vzájemně sdílejí své zkušenosti o tom, jak to s nimi vypadalo, do čeho zatáhli své nejbližší příbuzné a jaká změna nastala v jejich životě.

Taková sdělení vedou ty ostatní k zamyšlení, že když se mohli změnit tito lidé, proč by to nemohli udělat i oni sami?

Otázky:

1. Proč klademe tento dvojitý text vedle sebe?
2. Co z toho můžete vyvodit pro předávání víry dalším?

2. použití:

Čtete následující text:

.....

František cítil, že se dosáhne mnohem víc, když hlásáme dobro, než když o lidech mluvíme ve zlém. V době, kdy vládou jednostranné hodnoty a zkažené základní postoje, může mít současný kazatel pokušení vystupovat spíše jako hlasatel blížících se katastrof než tvůrce míru. Dnešnímu kazateli může být vzorem příběh z Písma, který líčí, jak Ježíš jde po cestě do Emauz, svými slovy vlévá ducha naděje do skleslých srdcí a úzkostlivým srdcím přináší pokoj, který může dát jen on. Jako učedníci z Emauz budou pak naši posluchači při výkladu Písma poznávat Ježíše. Když budou opouštět kostelní lavice, řeknou si: „Což nám srdce nehořelo, když s námi na cestě mluvil a otvíral nám Písma?“ (Lk 24,32) (Anthony Carozzo OFM, US).

Úloha a otázky:

Pokuste si vzpomenout na tři poslední kázání, která jste slyšel:

1. Jak na vás tato kázání působila?
2. Které jejich myšlenky vás přivedly blíže k Božímu tajemství?

3. Praktické využití

V dalším textu přinášíme důležité výpovědi z pěti svědadílů, týkající se kazatelského úřadu.

1. Z Asie:

.....

„Kázání je v Asii v zásadě neznámý pojem. V Asii nejsou žádní mniši-kazatelé nebo potulní kazatelé. Jsou sice mniši, kteří jsou učitelé (guruové) svých žáků, ti se však neobrací k obecnému publiku. Buddhističtí mniši opouštějí své kláštery, jen aby vyžebrali almužnu, jako svědkové života v chudobě, nebo aby vykonali mezi lidem určité kultovní úkony. Řeči pronášejí pouze při velice slavnostních příležitostech. Kázání v západním smyslu se objevilo až s příchodem křesťanství.

Kdo chce v Asii kázat, musí dbát na dvě věci: 1. Svědectví života je důležitější než slovo; 2. Poselství musí být „inkulturované“, t.j. používaný slovník musí být zrevidovaný. Příliš často se dosud používají odborné teologické výrazy, kterým mohou rozumět Evropané, protože pocházejí z myšlenkového bohatství řecko-římského, ale pro Asiaty

jsou zcela nepřijatelné, protože jejich způsob myšlení je odlišný. Uvádíme několik příkladů jako: ‚Trojice‘, ‚transsubstanciace‘, ‚hypostatické spojení‘ a mnohé jiné“ (Grace Chu FMM, Hongkong a Ambrose Nguyen Van Si OFM, Vietnam).

2. Z Afriky:

„Bratři, kteří káží a bratři, kteří vykonávají kněžský úřad: Ne všichni bratři se cítí povoláni hlásat Boží slovo. Někteří by chtěli žít jen jako menší bratři prostým životem. Stačí jim kázat svým způsobem života.

Jiní cítí silnou potřebu kázat a když se jim v tom brání, trpí tím. V Africe svěřují biskupové kazatelský úřad jen kněžím. Bratři, kteří mají schopnost kázat, nemají jinou možnost než stát se kněžími.

Skrývá se v tom určité nebezpečí: bratři, kteří se stanou kněžími, získávají určité ‚postavení‘ ve společenství a jakoby měli nárok na určité výsady. Vede to k napětí uvnitř společenství, protože bratři laici mají z toho důvodu sklon k pocitům méněcennosti.

Pečlivá a vážná příprava pro život ve společenství je proto nesmírně důležitá pro obojí složku: Boží dary jsou rozličné, avšak všechny mají hodnotu ve službě pro společenství i pro Boží lid“ (François-Marie Lufuluabo OFM, Zaire a biskup Alfonso Nteka OFMCap, Angola).

3. Z Latinské Ameriky:

„V Latinské Americe není kázání jen výsadou kněží; je to dar který Bůh dává celé křesťanské obci, jak tomu bylo již v prvotní církvi. Své povolání k tomu poznávají členové obce při svém horlivém, intenzivním a přímém styku se Slovem Božím. Samotná obec vyhledává mezi svými členy jednotlivce jako své zástupce, katechety a zakladatele nových společenství. Takto jmenovaní odpovědní členové vytvářejí mezi sebou menší skupiny, kde se jim dostává důkladnějšího vzdělání, zaměřeného na případné potřeby jejich velké obce.

Dnešní svět klade na naše obce dosud nepoznané výzvy a požadavky: v pluralistické situaci na sebe jednotlivé kultury narážejí, proměňují obraz společnosti a v obyvatelstvu vytvářejí nové společenské skupiny. Z Evropy přinesené misijní modely se v této situaci nedají použít. Bezpodmínečnou úlohou se stala opravdová inkulturace“ (Guillermo Mesa OFM, Kolumbie a Gilda del C. Salinas Jiménez FMM, Chile).
V Latinské Americe již kázání není pouze privilegiem kněží.

4. Z Evropy a severní Ameriky:

„Obraz putujících františkánských kazatelů dnes téměř úplně vymizel z našeho veřejného života. Nová výzva k tomuto apoštolátu by mohla mít zásadní význam ve světě, který tak málo naslouchá Božímu slovu. Zde na Západě žijeme ve století hromadných sdělovacích prostředků. Člověk ze Západu zná všechny triky, jak své poselství nejlépe zveřejnit. Ví, co chce ‚prodat‘ a jak se to dá nejlépe udělat, dovede lidi přemluvit a své zboží lidem nabízí.

Jako kazatelé máme my františkáni proti sobě velkou ‚konkurenci‘. Dobrá příprava je proto potřebná. Sdělovací prostředky používají mnohé symboly a mnohé jazykové obrazy. Moderní kazatel se může mnohému naučit mimo jiné od žalmisty v Písmu svatém, jak obrazně dovede mluvit a povzbuzovat nejen k víře, ale též k angažování.

Rozmluva o víře, při níž sdělujeme osobní zkušenost s Bohem, bývá v dnešní době zvláště úspěšná. Osobnímu setkání se nemůže žádný sdělovací prostředek vyrovnat“ (Lucian Mulhern OFM, USA a Noel O’Dwyer OFM, Anglie).

Úloha:

Hleďte, co je specificky vlastní každému kontinentu z toho, o čem zde byla řeč a podle možnosti to doplňte vlastními osobními zkušenostmi a názory.

Literatura

F

Arens, H./Richardt, F./Schulte, J.,

Tvořivost a kazatelská práce (Mnichov 1974, 4. vyd. 1982)

- Kázat pozitivně (Mnichov 1977)
- Kázání o laskavém Bohu (Mnichov 1980)
-

Burghardt, W.,

Pane, rádi bychom viděli Ježíše 14.

Clasen, S. (vyd.),

Učitel evangelia. Vybrané texty z kázání sv. Antonína z Padovy (Frant. čtvrtletník 4), (Werl 1954)

Elm, K.,

František z Assisi: kající kázání nebo misie u pohanů?: Rozšíření františkánství na Západě a Východě v XIII stol. (= SIFS, svazek VI), (Assisi 1979) 69-103.

Kongregace pro instituty zasvěceného života a pro společnosti apoštolského života (vyd.),

Kontemplativní rozměr řeholního života (Vatikán 1980)

Missionszentrale der Franziskaner/UCLAV (vyd.),

z řady Zprávy - dokumenty - komentáře: sešit 64: Františkánská spiritualita a evangelizace. Dokumenty XIV. shromáždění UCLAF (Bonn 1995).

Ossuna, F. de,

Ponoření. Cesta a návod ke kontemplativní modlitbě (samizdat Praha 1982)

Pohlmann, C.,

- Kazatelna a poustevna. Leonard z Porto Mauricio (Werl 1955).
- František - cesta. Františkánská alternativa. (Mainz 1980).

Rotzetter, A.,

Bůh v hlásání Františka z Assisi: Laurentianum 23 (1982) 40-76.

Starec Siluan,

Mnich z hory Athos (Düsseldorf 1980).

K zamyšlení

Co je spirála?

*Spirála - kroužící cesta:
zevnitř navenek a zvenčí dovnitř,
ze středu k okraji a z okraje do středu;*

*Spirála - ukazující cesta:
abych se odvážil ze sebe, pevně stál za sebou,
byl vyslancem i klidným pólem;*

*Spirála - pohyblivá cesta:
běžící ode mne a ke mně,
vybíhající jako příliv a odliv;*

*Spirála - darovaná cesta:
jít ke středu, střed najít;
jít ven a střed si podržet;*

*Spirála - cesta obdarovaná milostí:
střed hledat, Boha nalézat,
cítit Blížkost,
s Ním kráčet.*

(Z: Dienender Glaube, 2/95)